

СТАНОВИЩЕ

От Доц. Анна Христова Тодорова, д.м.

Катедра „Организация и икономика на фармацията“, Факултет по фармация,
Медицински университет – Проф. д-р Параскев Стоянов” – Варна

Относно: Дисертационен труд на тема:

„Роля на магистър- фармацевта при консултиране на болни със ставни заболявания“

за присъждане на образователната и научната степен **„Доктор“**
в област на висше образование 7. „Здравеопазване и спорт“,
професионално направление 7.1. „Медицина“,
научна специалност „Социална медицина и организация
на здравеопазването и фармацията“

на докторант: Иво Куманов Куманов,

асистент в Катедра „Организация и икономика на фармацията“,
Факултет по фармация,

Медицински университет – Проф. д-р Параскев Стоянов” – Варна

Съгласно заповед на Ректора на МУ - Варна № Р -109-149/04.05.2020 г. съм включена в научното жури по процедурата за придобиване на ОНС „доктор“ на ас. маг. фарм. Иво Куманов Куманов, докторант в самостоятелна форма на обучение в катедрата по „Социална медицина и организация на здравеопазването“, Факултет по Обществено здравеопазване при МУ- Варна, докторска програма по специалността „Социална медицина и организация на здравеопазването и фармацията“, професионално направление 7.1. „Медицина“, област на висше образование 7.„Здравеопазване и спорт“, Определена съм да представя становище относно дисертационния му труд на тема: „Роля на магистър - фармацевта при консултиране на болни със ставни заболявания“, научни ръководители: проф. Искра Мирчева, д.м. и проф. Илко Гетов, д.ф.

Кратки биографични данни за докторанта

Ас. Иво Куманов е роден на 08.03.1969г. в град Варна. През 1988г. завършва IV ЕГ „Фредерик Жолио Кюри“ в родния си град. Придобива ОКС „магистър“ по специалността „Фармация“ във Фармацевтичния факултет на Медицински университет София през 1995г. Има призната неклинична специалност по „Организация и икономика на дистрибуторската и аптечната практика“ от 2019 г.

Професионалният път на Иво Куманов започва като магистър-фармацевт в аптека за обслужване на населението. От 1997г.е управител и собственик на фирма за търговия на дребно с лекарствени продукти, хранителни добавки и козметика, като до момента организира, ръководи и контролира дейността на собствена аптека. Значителна част от кариерата на Иво Куманов (над 20 години) преминава в сферата на фармацевтичната индустрия. Поетапно се развива в сектора и заема отговорни позиции. Реализира се

първоначално като медицински представител, а в последствие заема ключови длъжности като регионален мениджър, продуктово мениджър, национален търговски директор в представителства на водещи международни фармацевтични компании. Преминава редица обучения по мениджмънт и маркетинг.

Всичко това позволява на докторанта да придобие ценен опит като наблюдава отблизо и участва в процеси, свързани с развитието и управлението на фармацевтичния пазар и фармацевтичната практика. Натрупаните знания, умения и компетентности са база за бъдещата академична кариера на маг. фарм. Иво Куманов.

Академичното развитие на ас. Куманов започва през 2014г. като редовен асистент във Факултета по фармация на МУ-Варна. Преподава по дисциплините „Социална фармация и фармацевтично законодателство“, „Фармацевтични грижи“ и „Медицински изделия“ на студентите с ОКС „магистър“ по специалност „Фармация“.

Актуалност на темата на дисертационния труд

Представеният за обсъждане дисертационен труд на маг. фарм. Иво Куманов със заглавие: „Роля на магистър-фармацевта при консултиране на болни със ставни заболявания“ е посветен на актуален социално значим медицински проблем – ставните заболявания, по-специално остеоартрозата, и ангажирането, и позиционирането на магистър-фармацевта в комплексната грижа за подобряване на физическото състояние на хронично болните с остеоартрит. В процеса на фармацевтичните грижи фармацевтът като най-достъпен медицински специалист, практикуващ в най-достъпното за населението здравно заведение – аптеката, изпълнява отговорната роля на консултант за пациента и сътрудник на лекаря и другите здравни професионалисти с цел оптимизиране лечението, спиране прогресията и подобряване контрола на хроничните заболявания. В този смисъл разработката има подчертано научно и приложно значение, и представлява интерес както от страна на фармацевтичната наука и практика, така и за всички медицински специалисти, и работещите в сферата на здравеопазването.

Характеристика и оценка на дисертационния труд

Дисертационният труд е с общ обем от 178 страници. Спазени са общо приетите стандарти към структурата за този род научна разработка, както и пропорцията между отделните раздели. Основният текст е представен в пет глави с обем 157 страници и се състои от литературен обзор, цел и задачи, методична част, резултати и дискусия и заключителна дискусия, включваща изводи и приноси. Представените данни и резултати са онагледени посредством 67 таблици и 38 фигури. Библиографията е базирана на 206 литературни източници, от които 173 са на латиница и 33 на кирилица.

Дисертацията е написана на висок научен стил. Във въведението и последващия литературен обзор задълбочено и детайлно е разгледана концепцията за фармацевтичната грижа, нейните същност, развитие, приложение при някои социално – значими хронични заболявания и реализацията ѝ в световен мащаб. Представени са съвременните терапевтични подходи при лечение на пациенти с хронични ставни заболявания и е подчертана ролята на фармацевта за предотвратяване на лекарството-свързаните проблеми, за оптимизиране на придържането към терапията, за подпомагане на рационалната и ефективна лекарствена употреба. В направената от дисертанта

обобщена дискусия ясно се отличават изводите от литературния обзор, въз основа на който са изградени научните хипотези.

Формулираните научни хипотези се отнасят до ползите за пациента в резултат на индивидуализираната фармацевтична грижа - подобряване на физическата активност, намаляване на затрудненията, болката и индекса на телесна маса, рационалната употреба на НСПВС, което разкрива пред автора широки възможности за научни изследвания. Считаю, че подчертаният интерес на маг. фарм. Иво Куманов в тази насока отразява неговите теоретични познания в областта на фармацевтичните грижи при болни с хронични ставни заболявания, а така също и практическия му опит при наблюдение, мониториране и консултиране на разглежданата специфична група пациенти с осеоартрит.

Въз основа на изведените проблеми ясно и точно са формулирани целите, задачите и методите на проучването.

Резултатите оценяват рисковите фактори за възникване на ставно заболяване, имащи значение за предоставяне на оптимална индивидуализирана фармацевтична грижа. В резултат на приложения алгоритъм за фармацевтична грижа на пациентите от експерименталната група се установява подобряването на техните терапевтични резултати - значително намаляване в степента на всички затруднения при физическа активност, намаляване степента на болката, подобряване рационалната и ефективна употреба на НСПВС. Разработеният алгоритъм за ФГ и началните резултати от приложението му очертават ясно ролята и приноса на фармацевта като консултант в терапевтичния план на пациентите с остеоартрит, с което е постигната целта на дисертационния труд.

Изводите произтичат логично от постигнатите резултати и обобщават най-същественото от направените проучвания.

Приносите са разделени на научно-теоретични и приложно-практически. Ясно са дефинирани специфичните особености на фармацевтичните грижи при болни с хронични дегенеративни и възпалителни ставни заболявания. Създаденият алгоритъм е приложим при всички пациенти със ставни заболявания и може да бъде въведен успешно в практиката, и използван както за скрининг на недиагностицираните болни, така и за оптимизиране на контрола и лечението на хронично болните. Очертана ролята на магистър - фармацевта като част от интердисциплинарния екип при лечение на пациенти със ставно заболяване.

Публикации по темата на дисертационния труд

Във връзка с дисертацията авторът представя 3 научни публикации в пълен текст в български реферирани научни списания на английски език. Забелязани са 2 цитирания от чуждестранни автори, което допълнително подчертава достоинства на труда. Авторефератът е изготвен съгласно изискванията и отразява в синтезиран вид съдържанието на дисертацията.

Въпроси и препоръки:

Нямам критични забележки и въпроси към докторанта. Препоръчвам публикуване на разработения алгоритъм за фармацевтична грижа за пациентите със

ставни заболявания, под формата на самостоятелно ръководство, в полза на практическата работа на магистър-фармацевтите и като част от добрата фармацевтична практика.

Лични впечатления:

Познавам ас. Иво Куманов от самото началото на академичната му кариера във Факултета по фармация на МУ- Варна. В резултат на съвместната ни преподавателска и изследователска дейност мога да го характеризирам като целенасочен и добросъвестен колега и специалист с непрекъснат стремеж към развитие, висока професионална и лична отговорност. Считаю, че теоретичната му подготовка и практически опит в сферата на фармацевтичната индустрия, фармацевтичния мениджмънт и маркетинг, както и „живият“ контакт с пациентите в аптеката, му дават възможност за обективно анализиране на актуалните проблеми в областта на фармацията и са предпоставка за успешното му развитие като учен и преподавател.

Заклучение:

Въз основа на актуалността на темата, обема и структурата на представения дисертационен труд, направените изследвания и очертаната значимост на изведените резултати и приноси за фармацевтичната наука и практика, както и съобразно неговата оригиналност, които напълно удовлетворяват изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България, Правилника за приложението му и Правилника за развитие на академичния състав на Медицински университет – Варна, давам положително становище и убедено препоръчвам на почитаемите членове на Научното жури да присъдят на Иво Куманов ОНС „Доктор“ в област на висше образование 7. „Здравеопазване и спорт“, професионално направление 7.1 „Медицина“, научна специалност „Социална медицина и организация на здравеопазването и фармацията“.

Доц. Анна Христова Тодорова, д.м.

Подпис: .....

гр. Варна, 08.06.2020г.